

Levensmiddelenproductie zorgt voor blijvend aanbod nevenstromen

Afval levensmiddelen goed voer voor dieren

Al vele jaren zijn voerbestanddelen afkomstig uit de voedingsmiddelenindustrie niet meer weg te denken uit het rantsoen van rundvee, kippen en varkens. De inzet neemt verder toe, zeker door de omslag naar een meer kringloopgerichte landbouw die door LNV-minister Carola Schouten onlangs werd aangekondigd.

Tekst: Guus Queisen
Beeld: Nijsen/Granico en
Koos van der Spek

Van ruim 100.000 ton snijresten, deegwaren, brood, snoep, koek en sauzen maakt Nijsen/Granico al tientallen jaren hoogwaardige grondstoffen voor onder meer varkensvoerders en het Kipster-voer.

In haar onlangs gepresenteerde visie over de toekomst van de Nederlandse landbouw is minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heel duidelijk. Er dient een omslag te komen naar kringlooplandbouw.

Niet het voortdurend verlagen van de kostprijs moet centraal staan, maar een verlaging van het verbruik van grondstoffen door een efficiëntere benutting van de kringlopen.

In een stelsel van kringlooplandbouw gebruiken akkerbouw, veehouderij en tuinbouw in de eerste plaats grondstoffen uit elkaars ketens en reststromen uit de voedingsmiddelenindustrie en voedingsketens. Zo zal het voerrantsoen op kringloopbedrijven (nog) meer rest- en

bijproducten afkomstig uit de humane voedingsindustrie gaan bevatten.

Momenteel bestaan de koeien-, varkens-, geiten- en kippenrantsoenen al voor een groot deel uit bestanddelen afkomstig uit de voedingsindustrie. Zo consumeerde de Nederlandse veestapel in 2017 5,5 miljoen ton vochtrijke veevoerders. De Nederlandse varkens vraten in 2017 2,9 miljoen ton aan vochtrijke voeders. De belangrijkste producten daarbij zijn tarwezetmeel, aardappelstoomschillen, weiprodukten en tarwegistconcentraat.

De Nederlandse rundveehouderij nam afgelopen jaar 2,6 miljoen ton vochtrijke diervoeders af. Hier zijn de belangrijkste producten perspulp, bierbostel, aard-

appelpersvezels, tarwegistconcentraat en vers maïsglutenvoer. De totale hoeveelheid vochtrijke voedermiddelen komt overeen met bijna 1,3 miljoen ton mengvoeders.

Aardappelproducten, tarwegistconcentraat, perspulp, tarwezetmeel, bierbostel en wei zijn samen goed voor 90 procent van de afzet van vochtrijke diervoeders. De jaarlijkse omzet in de vochtrijke veevoeders bedraagt circa 190 miljoen euro.

Dit is de gebruikswaarde die veehouders uiteindelijk voor de voerbestedingen betalen. Daarnaast is sprake van circa 300.000 ton droge coproducten uit de Nederlandse levensmiddelenindustrie.

Concurrentie

Er gaan stemmen op in de veehouderijsector dat het aanbod van de vochtrijke diervoeders voor de veehouderij zou afnemen door mogelijke alternatieve toepassingen ervan buiten de varkens- en rundveehouderijsectoren. Deze gedachten staan haaks op de praktijk. Zo is in de afgelopen tien jaar het aanbod van deze voeders toegenomen. In 2007 bedroeg het aanbod 4.825 miljoen ton. In de volgende tien jaar groeide dit gestaag naar de huidige 5.500 miljoen ton.

'Continu zoeken producenten naar andere gebruiksmogelijkheden voor hun nevenstromen. Bijvoorbeeld op het vlak van farmacie, levensmiddelen of huisdiervoeders. Levert een nevenstroom bij een andere aanwending meer op, dan gaat het daarnaartoe', zegt Wim Thielen, secretaris van de Overleggroep Producenten Natte Veevoeders (OPNV).

De OPNV bevordert de toepassing van vochtrijke voedermiddelen die worden geproduceerd

Afzet Nederlandse vochtrijke voedermiddelen

	2016, Afzet in NLD in tonnen	2017, Afzet in NLD in tonnen
Graanverwerkende industrie	1.780.000	1.710.000
Tarwezetmeel	910.000	855.000
Bierbostel	655.000	640.000
Vers maïsglutenvoer/maisweekwater	145.000	150.000
Biergist en voerbier	70.000	65.000
Aardappelverwerkende industrie	1.445.000	1.325.000
Aardappelpersvezel e.a.	355.000	315.000
Aardappelstoomschillen	735.000	700.000
Aardappelsnippers	130.000	115.000
Voorgebakken frites	65.000	65.000
Aardappelzetmeel	90.000	70.000
Div. aardappelproducten	70.000	60.000
Suikerindustrie	865.000	935.000
Bietenperspulp	825.000	895.000
Cichorei perspulp	40.000	40.000
Wei/melkproducten	615.000	605.000
Fermentatie en gistindustrie	705.000	690.000
Tarwegistconcentraat	687.000	672.000
Overige producten	18.000	18.000
Diversen	240.000	235.000
Graanenergieproducten	8.000	5.000
Sojaproducten	32.000	35.000
Erwten producten	52.000	70.000
Producten van groente, fruit en sap bereiding/verwerking	118.000	112.000
Dranken en overig	30.000	13.000
Eindtotaal	5.650.000	5.500.000

Vochtrijke producten die gedroogd worden en eventueel rechtstreeks aan de mengvoederindustrie worden geleverd, staan niet in dit overzicht.

Bron: OPNV

door de agro-, levensmiddelen- en fermentatie-industrie. Maar met alternatieve toepassingsmogelijkheden loopt het nog niet zo'n vaart, volgens Thielen. 'Als er in deze kanalen al alternatieven worden aangeboord, betreft het qua omvang veelal peanuten. In de praktijk is de afzet van de vochtrijke producten in de veehouderij nog steeds het interessantst.'

De vrees die leeft onder veehouders dat de biovergisters een potentiële concurrent worden op de markt van vochtrijke voedermiddelen, noemt Thielen ongegrond. 'Exploitanten van biovergisters willen producten met een hoog droge-stofgehalte. De reststromen bevatten te veel vocht voor de vergisters.' Volgens Thielen zou circa 3,5 miljoen ton vochtrijke diervoeders geschikt zijn voor de biovergisters. 'De waarde hiervan ligt voor de biovergister tussen de 40 en 60 procent lager dan die voor de aanwending als diervoeder. Voor

de fabrikanten betekent dit tussen de 70 miljoen tot 110 miljoen euro lagere opbrengst. Dus geen interessant afzetkanaal', legt Thielen uit.

Wat de Nederlandse veehouders volgens hem juist in de kaart speelt, is het feit dat Nederlandse fabrikanten veel voor de export produceren. 'Dit betekent een blijvend aanbod van nevenstromen.' Een andere optie voor de fabrikanten is om de nevenproducten via droging geschikt te maken voor de mengvoederindustrie.

'Dit is een optie voor circa 2 miljoen ton product. Maar uiteindelijk toch niet interessant. Want naast een inkomstenderving van tussen de 5 miljoen en 20 miljoen euro, komen deze producenten van vochtrijke diervoeders ook in conflict met afspraken uit het energieconvenant. Door de vochtrijke diervoeders niet te drogen, behalen ze eerder hun CO₂-doelstellingen', legt Thielen uit. 'De afzet van vochtrijke voedermiddelen

naar de veehouder blijft dus onveranderd hoog, ook omdat deze bijdraagt aan duurzaamheid.'

Gangbare mengvoeders

Ook de gangbare mengvoeders bevatten veel reststromen. Uit de jaarcijfers van Agrifirm blijkt dat de helft van de grondstoffen voor de diervoeders die het bedrijf produceert afkomstig zijn uit de reststromen van de levensmiddelenindustrie. Agrifirm gebruikt twee type reststromen: coproducten (restanten die overblijven bij de productie van bijvoorbeeld brood, koek, margarine, bier en suiker) en restpartijen.

In 2017 bestonden de melkveevoeders van de gehele internationale Agrifirm-organisatie voor 71,1 procent uit coproducten. Bij de legkippen betreft het 36 procent, bij varkens 32,1 procent en bij vleeskuikens 29,2 procent. Het aandeel coproducten in de voeders is bij de meeste diersoorten in 2017 hoger dan

het voorgaande jaar, met uitzondering van vleeskuikens. Agrifirm verwacht dat deze aandelen in een nog meer circulaire landbouw verder zullen groeien. Opvallend is dat Agrifirm sinds 2017 kalkkorrels afkomstig van de drinkwaterproductie door drinkwaterbedrijf Vitens door het legkippenvoer mengt. Dit is een duurzaam alternatief. Volgens Agrifirm hebben testen uitgewezen dat deze kalk geen gevolgen heeft voor de schaal- en eikwaliteit.

De inzet van reststromen in de veehouderij zal de komende jaren verder toenemen, vooral door de circulaire economie. Dat verwacht ook Karel van der Velden van voerproducent Nijsen/Granico. 'Met het oog op het voeden van de toenemende wereldbevolking, is nu de feed-fooddiscussie populair. Het gebruik van voedergranen voor dierlijke voeding is daarin een punt van discussie. Veel mengvoerders bestaan nog steeds voor twee derde deel uit granen.' In Nederland is 80 procent van de ge-

teelde granen bestemd voor diervoer en 20 procent voor humane consumptie. Wereldwijd is 45 procent voor diervoer en 55 procent voor menselijke consumptie, terwijl op 76 procent van de mondiale landbouwgronden gewassen worden geteeld voor dierlijke consumptie en op slechts 24 procent voor directe menselijke consumptie.

Stijgende prijzen

Reststroomproducten worden niet goedkoper, verwacht Van der Velden. Naast de prijs die wordt gevormd door vraag en aanbod van deze en andere voersoorten, vragen de producten ook relatief veel handelings- en verwerkingskosten. Van ruim 100.000 ton snijresten, deegwaren, brood, snoep, koek en sauzen maakt Nijsen/Granico al tientallen jaren hoogwaardige grondstoffen voor onder andere varkensvoerders en het Kipster-voer. Het totale aanbod aan deze restanten in Nederland omvat circa 260.000 ton.

'Door deze manier van verwerken importeren we minder grondstoffen, gebruiken we minder landbouwgrond en verlagen we de CO₂-uitstoot aanzienlijk. En het voeren van deze restanten draagt bij aan een beter rendement voor varkensbedrijven en een lagere fosfaatproductie', somt Van der Velden op. Volgens hem wordt op deze manier binnen Europa 3,5 miljoen ton aan levensmiddelenrestanten tot diervoeder verwerkt. Omgerekend zorgt dit voor een besparing op de teelt van voertarwe van 350.000 tot 450.000 hectare. Als de Europese overheden de regels voor het gebruik van deze voedingsstoffen in de veehouderij dusdanig aanpassen, is een verdubbeling van het gebruik van 7 miljoen ton aan levensmiddelenrestanten in 2025 mogelijk.

'Daarnaast moeten de levensmiddelenfabrikanten de zekerheid hebben dat hun afgekeurde producten niet via een omweg toch op de markt komen', onderstreept Van der Velden.

'Door deze manier van verwerken importeren we minder grondstoffen, gebruiken we minder landbouwgrond en verlagen we de CO₂-uitstoot aanzienlijk.'